

PFU-SAK NR. 224/11

KLAGER: YPFDJ (Young People's Front for Democracy and Justice)
ADRESSE: Karl Johans gate 4, 0154 OSLO
TELEFON:
PUBLIKASJON: NRK
PUBLISERINGSDATO: 10.05.2011
STOFFOMRÅDE: Politikk, utenrikspolitikk
GENRE: Nyhetsinnslag, nettartikler
SØKERSTIKKORD: Bilder brukt i annen sammenheng, kildekritikk, journalistisk atferd
REGISTRERT: 07.09. 2011
BEHANDLET I SEKR.: 14.09.2011; tilsvaarsrunden innledet
BEHANDLES I PFU: 27.03.2012
FERDIGBEHANDLET: 27.03.2012
BEHANDLINGSTID: 200 dager
KLAGEGRUPPE: (Ungdoms)organisasjon
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: I alt 13 vedlegg, bl.a. CD'er med innklagede NRK-innslag, henvisning til artikler på nrk.no, egenprodusert video av åpningsseremoni fra den omtalte konferansen, strategiplan for YPFDJ, rapporter og diverse bilder.

SAMMENDRAG:

NRK Dagsrevyen brakte **onsdag 11. mai 2011** tre nyhetsinnslag, hhv Dagsrevyen 19 (innslag 1), Dagsrevyen 21 (innslag 2) og Kveldsnytt 23 (innslag 3), samt to artikler på nrk.no samme dato. Hovedinnholdet i innslagene var at YPFDJ (Young People's Front for Democracy and Justice), ifølge NRK er "Eritrea-regimets ungdomsparti", i påsken hadde arrangert en europeisk konferanse med 600 deltakere på et hotell på Gardermoen, til dels finansiert av norske tippemidler (via den såkalte Grasrotandelen) og direkte støtte (kr. 400.000) fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (BUFDIR) gjennom EU's støtteordning for ungdomsorganisasjoner.

I innslag 1 blir den norske finansieringen av konferansen omtalt. Det blir fastlått at konferansen ble arrangert "i hemmelighet", det blir vist bilder fra åpningsseremonien der en gruppe mennesker (og en enkeltperson) opptrer med kopier av våpen. En norsk Eritrea-ekspert hevder at regimet i landet er et brutalt militærdiktatur. Han og et medlem av regimets opposisjonsbevegelse (bosatt i Norge) reagerer på støtten fra norske myndigheter. Styrelederen i Osloavdelingen til YPFDJ sier ungdomspartiet er uavhengig av regimet i Eritrea. NRK fastslår derimot (med henvisning til ikke-identifiserte eksperter "som ikke er i tvil om") at ungdomsorganisasjonen er underlagt regimet. En Høyrerepresentant på Stortinget er kritiske til at det er bevilget penger til konferansen over Grasrotandelen, en statssekretær i Kulturdepartementet sier departementet ikke vil "gripe inn" i saken.

I innslag 2 sier en seksjonssjef i BUFDIR at konferansen "åpenbart ikke skulle vært støttet", og uttrykker glede over at NRK har avdekket forholdet. BUFDIR vil engasjere jurister for å få pengene tilbake og vil advare EU-kommisjonen mot å gi videre støtte til ungdommene. Styrelederen i Osloavdelingen til YPFDJ utdyper sin påstand om at Eritrea-regimet ikke har koordinerende myndighet over ungdomsorganisasjonen.

I innslag 3 reagerer Høyres leder på den finansielle støtten til konferansen, og hevder at "norsk venstresides tidligere støtte til regimet (i Eritrea) bør være en lærepenge".

Internett-oppslagene er i hovedsak et ekstrakt av Dagsrevyens innslag.

KLAGEN:

Klager er ungdomsorganisasjonen YPFDJ i Oslo ved styrelederen, som i en omfattende dokumentasjon mener å ha belegg for at NRK brøt god presseskikk ved:

- bruk av bilder i feil sammenheng ved å klippe inn et utdrag fra et teaterstykke der det blir opptrådt med våpenkopier og fremstille dette som at ettpartistaten Eritrea ble hyllet "med lekevåpen".
- at det var feil å hevde at konferansen ble organisert "i hemmelighet"
- at Dagsrevyen brakte feil opplysninger ved å hevde at YPFDJ (Oslo) er Eritrea-regimets ungdomsparti.
- at Eritrea-eksperten som NRK intervjuet, ikke er upartisk og ikke har kompetanse til å uttale seg gjennom bl.a. å sammenlikne regimet i Eritrea med "et islamistisk parti eller en nynazistisk bevegelse"
- at konferansen som hadde "Bærekraftig utvikling" som hovedtema ble feilaktig fremstilt i NRKs innslag (sviktende saklighet og omtanke)
- at personer som ikke kjenner YPFDJ "fikk enormt med sendetid" i Dagsrevyen for å fremsette sine påstander
- at NRK-reporter hadde opptrådt ikke-objektivt, "trakasserende og ubehagelig" i intervjusituasjonen og blant annet utnyttet manglende erfaring i forhold til mediene på en (for organisasjonen) "på en negativ måte"

Som følge av oppslagene i Dagsrevyen har organisasjonen merket at organisasjonens omdømme er betydelig svekket og at oppslagene blant annet har ført til at "det gode forholdet" til "Aktiv Ungdom" (via BUFDIR) "er ødelagt".

FORSØK PÅ MINNELIG ORDNING:

Partene har hatt kontakt i et forsøk på å komme fram til en minnelig ordning, uten at dette har ført frem.

TILSVARSRUNDEN:

NRK viser innledningsvis i sitt tilsvaer til at man det siste året i en rekke reportasjer har publisert kritiske innslag om situasjonen i Eritrea og at det er mange kilder (blant andre Human Rights Watch og Amnesty International) til at landets regime er et diktatur som grovt tilsidesetter menneskerettighetene. NRK har også brukte Landinfo.no, utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon, som kilde til hvordan Eritreas ambassader og interessekontorer i Europa opererer, og mener å kunne dokumentere at landet utøver press på mennesker som har flyktet fra regimet.

NRK viser til at bildene fra det omtalte teaterstykket er fra et annet arrangement enn Gardermoen-konferansen, men at det samme stykket ble vist også der. Dette må, ifølge kringkastingen, betraktes som relevant og legitim bruk av illustrasjonsmateriale, og følgelig er det heller ingen grunn til å rette opp informasjonen som feilaktig. NRK har lagt ved bred dokumentasjon for kildegrunnlaget til å betrakte konferansen som "hemmelig", blant annet fikk heller ikke BUFDIR vite sted for konferansen. For øvrig viser NRK til at leder for YPFDJ fikk anledning til samtidig imøtegåelse på dette punktet.

NRK har også lagt ved dokumentasjon som bakgrunn for å hevde at YPFDJ Oslo er del av ungdomspartiet til PFDJ i Eritrea. Blant de mange kildene til disse opplysningene er en professor ved Senter for menneskerettigheter ved UiO, med Afrika og særlig Afrikas Horn som spesialområde, samt en tysk Eritrea-ekspert som av frykt for å bli nektet innreisetilattelse til Eritrea, har valgt å uttale seg anonymt. Norsk UD har også omtalt YPFDJ som ungdomspartiet til PDFJ i Eritrea. De to opposisjonspolitikerne som NRK har intervjuet, betraktes som personer med stor respekt i det mest synlige opposisjonsmilj et i Norge. En av dem har måttet flykte fra Eritrea og er innvilget politisk asyl her i landet. NRK avviser påstandene om trakasserende oppførsel fra journalisten som sto bak de omtalte innslagene. Det blir også vist til at Dagsrevyen på vanlig måte sommeren 2011 dekket en demonstrasjon mot NRKs dekning av regimet i Eritrea, og det slås fast at det tilhører NRKs journalistiske oppdrag å sette søkelys på hvordan offentlige midler blir brukt.

YPFDJ presiserer i sin kommentar til NRKs tilsvaer at klagen dreier seg om nyhetsreportasjene fra den aktuelle konferansen på Gardermoen, ikke NRKs generelle dekning av Eritrea. Til påstanden om hyllest av regimet "med bruk av lekevåpen" fastholder organisasjonen at påstanden er en fordreining av det som faktisk fant sted – en teaterfremf ring av faktiske hendelser under det eritreiske folkets frigjøringskamp.

Klageren mener at NRK ved sin påstand "stigmatiserer en minoritetsgruppe i Norge som prøver å lære om en del av sin historie. Organisasjonen mener dessuten at NRK har hevdet at konferansen var hemmelig, mens det i virkeligheten var konferansestedet som var hemmelig. Det blir hevdet at NRK med enkelthet kunne fått vite hvor konferansen kunne holdes ved å ringe til ungdomsforeningen. I kommentaren blir NRKs påstand om at YPFDJ er ungdomsorganisasjonen til PDFJ i Eritrea, fortsatt imøtegått. YPFDJ fastholder kritikken mot den omtalte Eritrea-eksperten, men presiserer at den ikke er rettet mot hans kvalifikasjoner, men mot hans ensidighet ("fremstår mer som en aktivist enn som en objektiv professor"). YPFDJ gjentar at organisasjonen har liten erfaring med medier og at et par av dets representanter var "i sj kk og i en uvant situasjon" i møtet med NRKs journalister.

NRK gjentar i sitt oppfølgende tilsvaer påstanden om av YFPDJ er ungdomspartiet til PDFJ. Det vises også til at organisasjonen de facto har innrømmet det omtalte hemmeligholdet, om enn med en annen begrunnelse enn Dagsrevyen. NRK viser for øvrig til at det var lite som tydet på at YFPDJ's representanter var i "i sjokk" da de ble intervjuet. Tvert imot ble de oppfattet som "svært profesjonelle". NRK viser i den sammenhengen blant annet til at en av de to representantene fra YFPDJ tidligere er blitt intervjuet av Dagsrevyen, om enn i en annen rolle enn som representanter for den omtalte ungdomsorganisasjonen.

Klageren gjentar i en ytterligere kommentar anførselen om at YFPDJ ikke er kontrollert eller finansiert av PDFJ. YFPDJ har merket seg at NRK "endelig" har bekreftet at våpenbildene som ble vist er fra et teaterstykke, men at NRK burde ha gjort oppmerksom på dette i reportasjene. Dermed mener YFPDJ at NRK har brutt VVP pkt. 4.10 om bruk av bilder i en annen sammenheng enn den opprinnelige. Det fastholdes samtidig at selve konferansen ikke var "hemmelig", bare konferanstedet, og det legges til at det bare var etter at YFPDJ hadde levert sin klage, at NRK "spesifiserte" hva kringkastingen la i ordbruken. Det påpekes at det var sikkerhetsaspektet som var bakgrunnen for å holde stedet hemmelig for blant annet pressen, og at NRK på direkte henvendelse kunne fått adgang til denne informasjonen.

For øvrig vises det til et tilfelle av at NRK, i henhold til klager, tidligere, i to innslag, har rapportert svært ensidig om situasjonen i Eritrea og at Norsk – Eritreisk komité for fred og utvikling i en pressemelding (11. mars 2010) har reagert på disse. Dette førte til et møte med NRK der YFPDJ blant annet klargjorde organisasjonens mål, formål og arbeidsmetode. YFPDJ gjentar også kritikken mot at NRK har brukt begrepet "utsending" om dem som var til stede på konferansen i stedet for det mer nøytrale "deltaker" og mener den feilaktige ordbruken ikke kan bagatelliseres slik NRK har gjort. YFPDJ mener også det er underlig at NRK forsøker å fraskrive seg et ansvar for de negative konsekvenser som reportasjene har for organisasjonens forhold til BUFDIR "og eventuelt andre forhold". Det understrekes for øvrig at organisasjonen ikke bedriver noen form for overvåkning av norsk-eritreere og at NRK's påstand om dette "kan sette en rekke individer i fare".

NRK henviser i sin siste kommentar til BUFDIRs formelle henvendelse til YFPDJ Oslo om tilbakebetaling av kr. 350.000 kroner som opprinnelig var gitt i støtte til konferansen på Gardermoen. Kravet er fremmet som følge av NRKs reportasjer. NRK henviser også til en tale som Eritreas president holdt under en ungdomskonferanse i Eritrea, og som NRK mener dokumenterer tilknytningen mellom YFPDJ og regimet. For øvrig henvises det til at NRK aldri har hevdet (eller "bekreftet") at YFPDJ Oslo er kontrollert eller finansiert av regimet i Eritrea, men utelukkende at organisasjonen må betraktes som ungdomspartiet til PDFJ. NRK viser til at de bilder som er brukt fra teaterstykket er fra konferansen som var tema for NRKs reportasjer, og avviser således noe brudd på bestemmelsene om bruk av bilder i en annen sammenheng enn den opprinnelige. NRK presiserer for øvrig at den aldri har hevdet at YFPDJ noen gang har kartlagt eritreisk opposisjon i Norge, bare at det er regimet i Eritrea som har stått for en slik kartlegging. NRK legger også til at reportasjens formulering "I all hemmelighet holdt ungdomspartiet til et av verdens verste regimer møte i Norge i påsken. Disse bildene viser de 600 utsendingene - samlet på et hotell ved Gardermoen. Med lekevåpen hylles ettpartistaten Eritrea" ble avspilt for klager før det ble gitt anledning til å avgi kommentar. Denne kommentaren ble så redigert inn i innslaget.

SEKRETARIATETS FORSLAG TIL UTTALELSE:

Klagen gjelder tre innslag i NRK Dagsrevyen og Kveldsnytt vedrørende en eritreisk ungdomskonferanse holdt på Gardermoen for europeisk diasporaungdom. To artikler publisert på nrk.no er også innklaget. Hovedpoenget i innslagene var at organisasjonen YPFDJ, som sto bak konferansen, hadde fått økonomisk støtte fra Norsk Tipping (Grasrotandelen) og fra Barne- og familiedirektoratet. NRK innhentet kritiske kommentarer til denne støtten fra norsk ekspertise og fra det eritreiske opposisjonsmiljøet i Norge. Det ble vist til at YPFDJ er ungdomspartiet til det eritreiske regjeringsbærende partiet PDFJ som representerer et av verdens mest undertrykkende diktaturer. Opplysningene om pengestøtten som fremlagt i Dagsrevyen, fikk norske Høyre-politikere til å reagere negativt, og førte til at direktoratet senere formelt har henvendt seg til YPFDJ for å få tilbakebetalt kr. 350.000.

YPFDJ hevder i en omfattende klage at Dagsrevyen på en rekke punkter brøt god presseskikk ved blant annet å overdrive tilknytningen mellom ungdomsbevegelsen og PDFJ i Eritrea, ved å påstå at konferansen ble holdt hemmelig og ved å fremsette en påstand om at det eritreiske diktaturregimet ble hyllet gjennom fremføringen av et teaterstykke der det ble viftet med lekevåpen. Det blir også klaget på at NRKs kilder ikke fremførte sin kritikk på en balansert måte, blant annet gjennom en ordbruk som gir feil assosiasjoner i forhold til de faktiske forholdene. Klagen omfatter dessuten en påstand om trakasserende og ubehagelig oppførsel fra NRKs journalist.

NRK tilbakeviser påstandene punktvis, viser til at YPFDJ ble gitt rikelig anledning til samtidig imøtegåelse av kritikken som ble reist mot dem, og poengterer at det tilhører NRKs journalistiske oppdrag å sette et kritisk søkelys på bruk av offentlige midler.